

## Shrnutí hlavních poznatků

Pandemie covid-19 zasáhla do chodu celé naší společnosti. Negativně ovlivnila od roku 2020 i většinu demografických, sociálních a ekonomických ukazatelů v České republice i na úrovni Královéhradeckého kraje.

### Demografický vývoj

- Kraj má dlouhodobě stabilní sídelní strukturu, od roku 1995 je v kraji celkem 448 obcí, z toho k 31. 12. 2021 mělo 48 obcí statut města a 12 obcí statut městyse. Ve městech žily téměř dvě třetiny obyvatel kraje a podíl městského obyvatelstva se stále mírně snižuje. Nejvíce přibýlo obcí v kategorii 500–999 obyvatel, naopak 28 nejmenších do 200 obyvatel ubylo.
- Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2021 a navazující demografické bilance obyvatel měl Královéhradecký kraj k 31. 12. 2021 celkem 542 583 obyvatel, z toho bylo 50,7 % žen.
- Královéhradecký kraj patří mezi populačně nejstarší kraje České republiky. I v roce 2021 měl nejvyšší podíl obyvatel ve věku 65 a více let (22,4 %), a to již po dobu deseti let, na počátku roku 2012 maximum příslušelo hl. m. Praze. Zároveň má nejnižší podíl obyvatel ve věku 15–64 let (61,9 %). Královéhradecký kraj má oproti průměru ČR nižší zastoupení osob ve věku mezi 30 a 40 lety a vyšší mezi 65 a 75 lety, což se odráží v porovnání s ostatními kraji ve výrazně nižším zastoupení osob v produktivním věku, v nejvyšším podílu seniorské složky a spolu se Zlínským krajem v dlouhodobě nejvyšší hodnotě průměrného věku.
- Vlivem vysokého podílu seniorů v populaci má kraj i nejvyšší ekonomické zatížení populace měřené indexem ekonomického zatížení, jehož hodnota udává počet dětí a seniorů na 100 obyvatel v produktivním věku a v roce 2021 dosáhla jeho hodnota již 61,6 s nárůstem o 6,6 p. b. proti roku 2016. Republikový průměr činil 58,0.
- V roce 2021 došlo k nejvyššímu celkovému úbytku obyvatel kraje v jeho historii, a to přirozenou měnou. V posledních pěti letech byla v kraji kladná migrace z důvodu zahraničního stěhování, které se týkalo více mužů.
- V uplynulých dvou letech stoupala porodnost. Průměrný věk matky při narození dítěte byl v roce 2021 již 31 let a neustále se zvyšuje. Mimo manželství se v roce 2021 narodilo 51,9 % dětí. Pokračoval dlouhodobý růst podílu dětí narozených mimo manželství, který v roce 2001 dosahoval 21,9 %. Od roku 2009 je krajský podíl trvale nad republikovou hodnotou, v roce 2021 ji překročil o 3,4 p. b.
- Zvýšená úmrtnost v letech 2020 a 2021 přinesla pokles naděje dožití mužů i žen ve všech krajích. Chlapec narozený v roce 2021 v Královéhradeckém kraji se pravděpodobně dožije 75,5 let, dívka pak 81,5 let. Naděje dožití mužů byla třetí nejvyšší a žen čtvrtá nejvyšší mezi kraji.

### Sociální vývoj

- Do věkové struktury pracovní síly kraje se promítá demografický a ekonomický vývoj. Trendem posledních let je nárůst počtu ekonomicky aktivních osob ve věku nad 60 let, který je způsoben stárnutím populace a zvyšováním věku pro odchod do důchodu.
- V delším časovém horizontu se odráží nárůst vzdělanosti krajské populace. Každoročně se zvyšuje počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním a středním vzděláním s maturitou.
- Kraj dlouhodobě vykazuje nízký podíl nezaměstnaných osob, který je podpořen i vysokou nabídkou volných pracovních míst převyšující počet uchazečů o zaměstnání. Okres Rychnov nad Kněžnou si dlouhodobě drží nejnižší podíl nezaměstnaných mezi všemi okresy ČR.

- Materiální bohatství domácností v kraji nadále roste, v posledním sledovaném roce (2020) tempo růstu zpomalilo a bylo druhé nejnižší mezi kraji, přesto v přepočtu na 1 obyvatele byl čistý disponibilní důchod domácností 6. nejvyšší.
- Podle šetření Životních podmínek roste podíl domácností s čistým měsíčním příjmem na osobu nad 15 tis. Kč, v roce 2020 činil 62,6 %.
- Na mzdovém vývoji se odrazil vliv pandemie a nárůst spotřebitelských cen. I přes meziroční navýšení nominální mzdy o 5,6 %, které bylo na průměru ČR, vrostla průměrná reálná mzda v kraji pouze o 1,7 %. Přetrvávají rozdíly mzdových hladin mezi pohlavími.
- Počty dětí, žáků a studentů jsou odrazem demografického vývoje kraje. Meziročně se zvýšil počet dětí v mateřských školách, počet studentů středních škol se zvyšuje od roku 2019.
- Přestože v kraji celkově stoupá počet lékařů, počet zubních lékařů se snižuje. Ubývá ordinací primární ambulantní péče, především ordinací stomatologů
- Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti bylo v porovnání s ostatními kraji nízké, počet nových případů dočasné pracovní neschopnosti byl třetí nejvyšší v ČR, průměrná délka trvání jednoho případu dočasné pracovní neschopnosti byla v mezikrajském srovnání nejkratší.
- Vlivem pandemie covid-19 skokově vzrostly v roce 2020 výdaje na dávky nemocenského pojištění, především na ošetřovné.
- Tři čtvrtiny objemu dávek státní sociální podpory byly vypláceny jako rodičovský příspěvek. Celková výše dávek státní sociální podpory přepočtená na jednoho obyvatele byla nižší než průměr ČR.
- Zvyšují se kapacity pobytových sociálních služeb pro seniory, roste počet lůžek především v domovech se zvláštním režimem. Počet lůžek v domovech pro seniory přepočtený na tisíc obyvatel starších 65 let patřil k nejvyšším v ČR.
- Příspěvek na péči v kraji pobíralo 20 tisíc osob, držitelů průkazu osob se zdravotním postižením bylo v kraji 22 tisíc.
- Počet příjemců starobního důchodu se meziročně mírně snížil, výše starobního důchodu byla pod průměrem ČR. Průměrný starobní důchod mužů v kraji byl o 2,5 tisíce Kč vyšší, než starobní důchod žen. Dlouhodobě se zvyšuje počet příjemců předčasného starobního důchodu i jejich podíl na příjemcích starobních důchodů celkem.
- Počet registrovaných trestných činů se meziročně snížil, registrované trestné činy přepočtené na jeden tisíc obyvatel patřily k nejnižším v ČR.
- Meziročně stoupl počet dopravních nehod i počet usmrcených při dopravních nehodách. Počet nehod pod vlivem alkoholu byl však za posledních pět let nejnižší.
- Počet požárů se meziročně snížil, počet usmrcených při požárech byl však v letech 2019 až 2021 nejvyšší za posledních deset let.

### Ekonomický vývoj

- Kolísavý růst regionálního HDP vystřídal výrazný pokles v roce 2020. V přepočtu na 1 obyvatele byl HDP čtvrtý nejvyšší mezi kraji, ale ekonomická výkonnost kraje zůstává podprůměrná a dlouhodobě se nemění.
- Také regionální hrubá přidaná hodnota dlouhodobě rostla, ale v posledním sledovaném roce 2020 se tempo růstu výrazně zpomalilo. Podíl sekundárního sektoru na HPH se dlouhodobě pohybuje výrazně nad



průměrem ČR, v posledních třech letech mírně klesá a mezi kraji je třetí nejvyšší. Podíl terciárního sektoru na HPH se dlouhodobě drží pod republikovým průměrem, od roku 2017 zaznamenal mírný nárůst, ale mezi kraji zůstává 3. nejnižší.

- Investiční aktivita vyjádřená ukazatelem tvorby hrubého fixního kapitálu dosáhla čtvrté nejvyšší hodnoty od roku 1995, přesto zůstává nejnižší mezi kraji. Podobně je tomu i u míry investic, která byla v období 2018–2020 nejnižší ze všech krajů.
- Po výrazném růstu výdajů na VaV v letech 2017–2019, došlo v roce 2020 k poklesu o 5,1 %. Jejich podíl na HDP kraje zůstal na jednom procentu a mezi kraji byl čtvrtý nejnižší.
- V roce 2020 pracovalo ve VaV v kraji celkem 2 308 osob, 70 % v podnikatelském sektoru a více než čtvrtina v sektoru vysokoškolském.
- Počítačem bylo v roce 2020 v kraji vybaveno 78,8 % domácností, podobně jako v průměru za ČR. V domácnostech seniorů to bylo 43,9 %, a to byl třetí nejvyšší podíl mezi kraji.
- K internetu bylo v roce 2020 připojeno 81,3 % domácností, před deseti lety necelých 60 %. Domácností seniorů bylo připojeno 46,8 %, čtvrtý nejvyšší podíl v mezikrajském srovnání.
- Ekonomických subjektů se zjištěnou ekonomickou aktivitou bylo v roce 2021 v kraji registrováno 75 tisíc, více než dvě třetiny z nich byli živnostníci, nejčastěji v odvětví průmyslu, obchodu a opravách motorových vozidel.
- Na zemědělské produkci ČR se kraj podílí 7 %, v přepočtu na 1 ha zemědělské půdy připadá pátá nejvyšší hodnota mezi kraji. Převažuje rostlinná produkce nad živočišnou od roku 2010.
- Stavby skotu se meziročně mírně zvýšily, u prasat byl nárůst více než pětina, počty drůbeže klesly o více než jednu šestinu.
- V druhové skladbě dřeva převažují ze tří čtvrtin jehličnany, tomu odpovídá i těžba s převahou smrků. Těžba z důvodu hmyzí kalamity byla v roce 2021 poloviční, v předchozích dvou letech byl podíl až dvoutřetinový. Největší rozsah zalesňování byl v roce 2020 a 2021, nejvíc dubem, smrkem a bukem.
- Tahounem průmyslu byla výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení, výroba elektrických zařízení a výroba motorových vozidel.
- Zatímco instalovaný výkon elektráren i výroba elektřiny patří k nejnižším mezi kraji, spotřeba elektřiny byla šestá nejvyšší. V domácnostech v přepočtu na 1 obyvatele byla spotřeba třetí nejvyšší v mezikrajském srovnání.
- U velkých stavebních podniků se sídlem v kraji došlo v roce 2021 k výraznému propadu, mezi kraji byl nejhlubší. U malých stavebních podniků (s 20 a více zaměstnanci) podle místa stavby sice stavební práce vzrostly, ale podíl kraje zůstává pátý nejnižší.
- Přes meziroční nárůst vydaných stavebních povolení patří krajský podíl k nejnižším mezi kraji. Výrazně vzrostla průměrná hodnota povolené stavby a byla čtvrtá nejvyšší v roce 2021. Tempo růstu zahájených i dokončených bytů bylo téměř shodné a více než 15%, intenzita bytové výstavby zůstává podprůměrná.
- V kraji přibýlo 22,6 km dálnic. Tranzitní dopravou zůstává nejvíce zatížen okres Náchod. Nej hustší silniční síť je v okrese Jičín, nejvíc silnic I. třídy má okres Trutnov.
- Délka železničních tratí v kraji tvoří 7,5 % železničních tratí ČR a je 5. nejdelší mezi kraji.

- Počet návštěvníků hromadných ubytovacích zařízení klesl na 939 tis. hostů díky úbytku hostů z ciziny o 40 %. Přesto zůstává kraj z hlediska počtu hostů čtvrtý nejnavštěvovanější.

### Životní prostředí

- Z hlediska životního prostředí patří Královéhradecký kraj k méně zatíženým. Půdní fond ztrácí na podílu orné půdy nejvíce přeměnou na trvalé travní porosty. Za pět let poklesla výměra orné půdy o 5,4 tis. ha, naproti tomu plocha trvalých travních porostů vzrostla o 3,9 tis. ha, lesních pozemků o 464 ha a vodních ploch o 264 ha.
- Zvláště chráněná území tvoří více než pětinu rozlohy kraje. V okrese Náchod je více než polovina jeho výměry zvláště chráněným územím, čtvrtina území je chráněna v okresech Trutnov a Rychnov nad Kněžnou.
- Rozšiřují se plochy ekologického zemědělství. V roce 2021 se v kraji hospodařilo na 25,2 tis. ha ekologicky obhospodařované půdy. Podíl na její celkové rozloze v ČR činil 4,5 %.
- Vodou z vodovodů je v Královéhradeckém kraji zásobováno již 97,0 % obyvatel, což bylo o 1,0 p. b. více než v průměru za Českou republiku.
- Podíl obyvatel kraje bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci vzrostl a v roce 2021 činil 80,3 %, průměr ČR byl 87,4 %.
- Ovzduší v Královéhradeckém kraji patří k těm méně znečištěným a je pod úrovní hodnot v České republice. Ve sledovaných letech 2011–2020 se měrné emise znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší postupně snižovaly, u tuhých látek a oxidu siřičitého zejména vlivem stacionárních zdrojů, u oxidu dusíku a oxidu uhelnatého i vlivem mobilních zdrojů.
- Na 1 obyvatele připadlo v roce 2020 celkem 526 kg komunálního odpadu a meziročně se objem stále zvyšoval. V České republice to bylo v průměru 506 kg na 1 obyvatele.
- V roce 2021 bylo na ochranu životního prostředí vynaloženo 1,7 tisíc Kč na 1 obyvatele a ve sledovaném období 2016–2021 byla částka třetí nejnižší. Investice na ochranu životního prostředí v Královéhradeckém kraji dosáhly v roce 2021 částky 1,4 mld. Kč, z toho třetina připadla na nakládání s odpadními vodami a třetina na nakládání s odpady. Na ochranu ovzduší připadl nejnižší podíl mezi kraji.

